

La Fàbrega

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme municipal, parròquia de Sant Salvador de Torroella, terme de l'antic castell de Torroella
Emplaçament	Ctra. C-55, al km. 53 sortida cap a St Salvador de Torroella. Seguir pista en direcció sud i passat el trencall a St Salvador de Torroella seguir sud i nord-oest uns 600 m, trencall a l'esquerra i seguir 300 m
Alçada:	374

Coordenades:

Latitud:	41.86585
Longitud:	1.71017
UTM Est (X):	392954
UTM Nord (Y):	4635686

Classificació

Número de fitxa	08141 - 170
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XV-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 63.EA. Valor arquitectònic/tipològic/artístic. Pla Especial Urbanístic del Catàleg de Masies i Cases rurals en Sòl no urbanitzable de Navàs, aprovat el 2012, amb el núm. 13.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada

Titular: 08140A017000210000IM
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 03/03/2021 - 09:21

Descripció

Masia de dimensions mitjanes, d'origen medieval. Consta d'un cos residencial de planta quadrada amb dependències adossades a migdia i una pallissa independent al nord-oest. S'assenta sobre un terreny amb pendent, de manera que la façana de llevant té una planta semisoterrània, que se suma a la planta primera i les golfes. Actualment s'hi accedeix per un portal situat a la façana de ponent que dóna directament al primer pis. És un portal discret, amb llinda i brancals de pedra, en una façana també molt senzilla que no presenta cap element remarcable, tan sols tres petites finestres. La façana oposada, de major alçada degut al desnivell, està reforçada a la part baixa amb un contrafort. Les obertures en aquesta façana i a la de migdia són de distribució irregular i de tipologia diversa (emmarcaments de pedra picada, maó o llindes de fusta), i reflecteixen diverses obres i modificacions amb què es va anar ampliant la masia. Els paraments de l'edifici són de paredat comú, amb les cantonades reforçades amb carreus ben escairats. La coberta és a doble vessant, i ha estat lleugerament sobrealçada.

Observacions:

Inscripció a la llinda de la porta oest: 1789

Agraïm a Josep M. Canudas que ens hagi facilitat la consulta al treball *Història de Salipota*, realitzat per Albert Fàbrega, el qual aporta informació abundant sobre la Fàbrega.

Història

Aquest mas és d'origen medieval i està documentat diverses vegades al segle XV, tot i que el seu origen és ben segur molt anterior. Gràcies al treball realitzat per Albert FÀBREGA (2014) sobre Salipota, que és un mas emblemàtic situat prop del Poble Vell de Súria, coneixem algunes dades que afecten al mas la Fàbrega. Sabem que el 1447 va començar una relació molt estreta entre aquests dos masos que tindria continuïtat al llarg dels anys. Aquest any l'hereu era Joan de Fàbrega que, suposem per motiu de deutes, va donar el mas la Fàbrega als germans Joan i Gabriel Salipota, del mas Salipota. Joan de Fàbrega va seguir establert al seu mas a precari, i a canvi rebia 20 lliures. Joan, que era parent dels Salipota, es reservava el dret que el mas li fos retornat si tenia descendents.

El 1457 l'hereu era Gabriel Fàbrega i en coneixem l'inventari que va fer dels béns del mas (FÀBREGA, 2014: 21). Per un document posterior, de 13 de desembre de 1489, sabem que el mas Fàbrega estava sense teulada, porxo i corts, i no s'hi podia viure. S'esmenta en els capítols matrimonials entre Francesc d'Horta i Càndida, filla de Miquel de Salipota i Contança. Aquest darrer actua "en nom propi i com a procurador de Pere Fàbrega, ermità, hereu i propietari del mas de la Fàbrega. Entre d'altres coses empenyora i li fa donació del mas de la Fàbrega. En el document s'estableix que si Francesc fa obres al mas en podrà recuperar els diners si un dia n'ha de marxar. Una mica més tard, en un fogatge de 1553, hi consta un tal Domingo del Mas de la Fabria.

Cap al 1591 la propietari era Càndida Fàbrega, pubilla de Joan Fàbrega, i el tenia a carta de gràcia juntament amb el seu fill Pere Fàbrega. Aquest any Pere Salipota, hereu de Salipota, va redimir el mas, pagant a Càndida i Pere Fàbrega les 25 lliures que eren el preu de la venda a carta de gràcia, de manera que

el 27 d'abril de 1591 Pere Salipota prenia possessió del mas de la Fàbrega. Però poc després, el 1597, el va vendre a Salvador Poch per 250 lliures. Des d'aleshores suposem que la família Fàbrega va perdre definitivament el mas, que va passar per diverses mans i acabaria retornant als Salipota. Així, el 1697 Ramon Subirana i la seva mare el tenien venut a carta de gràcia al rector i obrers de l'església de Sant Salvador de Torroella, i van vendre a Magí Costafreda, del mas Costafreda de Súria, el dret a redimir el mas Fàbrega.

Ja al segle XVIII el mas la Fàbrega tornava a ser propietat de Salipota. El 1720 el tenia a carta de gràcia Francesc Circuns, amo de Salipota, i Cristòfol Subirana el volia recuperar, cosa que va motivar un plet a la cúria de Cardona. Cap a finals del segle XVIII es van fer reformes a la casa, segons el testimoni d'una llinda amb data de 1789.

En el nomenclàtor de masies de la província de Barcelona dels anys 1861-1862 apareix anomenada com "La Fábrega". Hi consta que és una "masia (casa de labor)", que estava situada a 9 km del nucli de l'Ajuntament de Castelladral. Tenia un edifici habitat constantment de dos pisos. Al llarg del segle XX i fins a l'actualitat la fàbrega ha continuat sota la propietat dels amos de Salipota.

Bibliografia

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 63.EA

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*. Edicions de l'Albí, Berga, p. 100-102.

FÀBREGA, Albert (2014). *Història de Salipota*. Edició particular de Josep M. Canudas

PIÑERO, J. 1995: Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs. Ajuntament de Navàs. Fitxa núm. RU. 42.

